

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Балабақшада тарихи сананы қалыптастырудағы ертегілер мен аңыздардың тәрбиелік рөлі.

ЖАРИЯЛАНДЫ
26.07.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/181914/>**Бекбаулиева Гулжамал Умирхановна****Лауазымы: тәрбиеші.****Атырау қаласы.****25 “Еркемай” бөбекжай- бақшасы**

КІРІСПЕ БӨЛІМ

Балабақша – баланың жан-жақты дамуы мен тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуындағы маңызды қадам. Бұл кезеңде бала қоршаған ортаны танып, алғашқы рухани құндылықтарды бойына сіңіреді. Ұлттық мәдениет пен тарихқа қызығушылықтың іргетасы да осы жаста қаланады. Балабақшадағы тәрбиенің негізгі бағыттарының бірі – балалардың тарихи санасын қалыптастыру. Тарихи сана – бұл өз халқының өткенін білу, ата-бабасының салт-дәстүрін, мәдениетін бағалау және оны болашаққа жеткізе білу қабілеті.

Тарихи сананы балаға бірден күрделі деректер арқылы үйрету қиын. Сондықтан халқымыздың даналығы мен тәжірибесі жинақталған ертегілер мен аңыздардың тәрбиелік рөлі ерекше орын алады. Ертегілер – бала қиялына жақын, оның дүниетанымын кеңейтіп, бойына адамгершілік қасиеттерді дарытатын рухани құрал. Аңыздар – халқымыздың өткен тарихынан сыр шертетін, белгілі бір тарихи тұлғалар мен оқиғалар туралы баяндайтын деректі әрі тәрбиелік мәні зор әңгімелер. Осы екі жанрдың үйлесуі баланың ұлттық болмысын қалыптастыруда теңдесі жоқ рөл атқарады.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

1. Тарихи сананы қалыптастырудағы ертегілер мен аңыздардың маңызы

Ертегі мен аңыз – халық ауыз әдебиетінің ең бай әрі көркем түрлері. Олар тек қана

қызықты оқиға емес, сонымен бірге ұлттық мәдениеттің айнасы, тарихтың көркем тілде баяндалған нұсқасы. Ертегілердегі кейіпкерлер арқылы бала өмірдің негізгі құндылықтарын – адалдық, батылдық, әділдік, мейірімділік сынды қасиеттерді бойына сіңіреді.

2. Ертегілер мен аңыздардың тәрбиелік рөлі

Ертегілер мен аңыздар баланың мінезін қалыптастыруға, адамгершілік қасиеттерін дамытуға, ұрпақты елжандылыққа тәрбиелеуге бағытталған.

- **Адамгершілікке баулу.** Ертегілердегі жақсылықтың әрдайым жеңуі балаға адал болудың маңызын түсіндіреді.
- **Отансүйгіштікке тәрбиелеу.** Батырлар жырындағы батырлардың ел қорғау жолындағы ерліктері жас ұрпаққа туған жерге сүйіспеншілік сезімін оятады.
- **Мәдени құндылықтарды үйрету.** Ертегілерде қазақтың тұрмыс-тіршілігі, табиғатқа деген көзқарасы, ұлттық тағамдар, әдет-ғұрыптар көрініс табады. Бұл мәліметтер балалардың ұлттық болмысын қалыптастыруға ықпал етеді.
- **Қиял мен шығармашылықты дамыту.** Ертегі кейіпкерлерінің қызықты оқиғалары баланың қиялын байытып, жаңа идеялар ойлап табуға шабыт береді. Аңыздар да осындай тәрбиелік рөл атқарады.

3. Балабақшадағы қолдану әдістері

Балабақшада ертегілер мен аңыздарды пайдалану үшін түрлі әдіс-тәсілдер қолданылады.

3.1. Ертегіні оқу және сахналау.

Тәрбиеші ертегіні мәнерлеп оқып бергеннен кейін балаларды рөлге бөліп, шағын қойылым дайындайды. Бұл әдіс балалардың есте сақтау қабілетін арттырып қана қоймай, олардың актерлік, шығармашылық дағдыларын дамытады. Балалар өздері кейіпкер рөлін сомдаған кезде оның мінезін жақсырақ түсініп, жағымды және жағымсыз қасиеттерді ажырата алады.

3.2. Сурет салу және қолөнер.

Ертегіден кейін балаларға сол оқиғаға байланысты сурет салу, кейіпкерлерді қағаздан қиып жасау немесе пластилиннен мүсіндеу ұсынылады. Бұл әдіс олардың ойлауын, елестетуін және ұсақ моторикасын жетілдіреді. Сонымен бірге, ұлттық киімдерді, тұрмыстық бұйымдарды бейнелеу балаларды мәдени мұраға жақындатады.

3.3. Аңызға негізделген әңгіме құрастыру.

Балаларға аңыздың қысқаша мазмұнын айтып, оны өз сөзімен қайта әңгімелеп беруді немесе жаңа оқиға ойлап табуды тапсыру – олардың тіл байлығын, сөйлеу мәдениетін арттырады. Бұл жаттығу шығармашылық ойлау мен логикалық байланыстыру қабілетін

дамытады.

3.4. Музыкалық сүйемелдеу.

Қазақтың күйлері мен халық әндері арқылы ертегі мен аңызды жеткізу баланың ұлттық музыкаға деген сүйіспеншілігін арттырады. Мысалы, «**Қобыланды батыр**» ертегісін айтып отырып, домбырадан батырлық күйлерді ойнату – әсерлілік пен қызығушылықты арттырады.

ҚОРЫТЫНДЫ БӨЛІМ

Қорыта айтқанда, ертегілер мен аңыздар – балабақшадағы тәрбиенің ең тиімді құралдарының бірі. Олар баланың тарихи санасын қалыптастырып қана қоймай, ұлттық мәдениетке деген сүйіспеншілікті оятады, тұлғалық қасиеттерді дамытады. Ертегідегі жақсылықтың жеңуі, батырдың ерлігі, әділдіктің салтанат құруы – бала санасына оң әсер етіп, оны болашақта әділ, батыл, елін сүйетін азамат болуға тәрбиелейді.

Тәрбиеші мен ата-ананың міндеті – балаларға ертегіні тек қызық оқиға ретінде емес, өмірлік сабақ беретін өнегелі әңгіме ретінде жеткізу. Егер жас буын ұлттық ертегілер мен аңыздар арқылы рухани құндылықтарды бойына сіңірсе, ол болашақта өз халқының тарихын құрметтейтін, ұлттық болмысын сақтай білетін тұлға болып қалыптасады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Меңжанова А. «Мектеп жасына дейінгі балаларжы көркем әдебиет арқылы тәрбиелеу/ методикалық құрал/ Алматы: Мектеп 1987. -119б.

2. Ж.Қ. Дүйсенова, Қ.Н. Нығметова «Балалар психологиясы» Алматы, 2012.

3. Дана бала журналы.

4. Интернет желісі

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.